TEXNOLOGIYA TA’LIMIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Qo’qon DU, 02/25-guruh talabasi
Xilolabonu Aliyeva
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.23278596

Annotatsiya

Mazkur maqolada texnologiya ta’limi jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Ta’lim samaradorligini oshirishda interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosida o‘qitish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda raqamli ta’lim resurslarining ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, texnologiya darslarida o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi, amaliy ko‘nikmalari va texnik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik yondashuvlar ko‘rib chiqilgan. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni maqsadli qo‘llash bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: texnologiya ta’limi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta’lim, interfaol metodlar, loyiha asosida o‘qitish, muammoli ta’lim, raqamli texnologiyalar, kreativlik, texnik tafakkur, amaliy ko‘nikmalar.

Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar o‘qitish mazmunini takomillashtirish, ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning zamonaviy bilim hamda ko‘nikmalarini rivojlantirishni talab etmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, ishlab chiqarish jarayonlarining avtomatlashtirilishi va yangi kasblarning paydo bo‘lishi ta’lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, texnologiya ta’limi o‘quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog‘lash, ularda texnik tafakkur, konstruktorlik qobiliyati, ijodkorlik va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Ushbu fan doirasida o‘quvchilar turli materiallarning xususiyatlarini o‘rganadi, asbob-uskunalardan foydalanadi, buyumlar tayyorlaydi, texnologik jarayonlarni rejalashtiradi va o‘z faoliyati natijalarini baholaydi.

Bugungi kunda jahon miqyosida ta’lim tizimining oldida turgan eng muhim vazifalardan biri — o‘quvchilarga nafaqat quruq nazariy bilimlarni berish, balki ularda zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh bo‘la oladigan mukammal amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishdir. Xususan, "Texnologiya" fani o‘quvchilarni milliy hunarmandchilik, muhandislik, dizayn, xizmat ko‘rsatish va robototexnika kabi zamonaviy sohalarga yo‘naltirishda asosiy poydevor hisoblanadi. Ushbu fanning samaradorligini oshirish esa bevosita zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalarni dars jarayoniga qanchalik to‘g‘ri, aniq va tizimli joriy etishga uzviy bog‘liqdir.

An’anaviy o‘qitish tizimidagi yodlash va shunchaki mexanik takrorlash yondashuvi bugungi axborot asrida o‘z kuchini yo‘qotib bormoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o‘quvchini passiv eshituvchidan darsning eng faol va ijodkor ishtirokchisiga aylantirishni maqsad qiladi. Fikrlar shuni ko‘rsatadiki, yangicha ta’lim texnologiyalari orqali dars jarayonlarini boyitish har bir o‘quvchining ichki salohiyatini yuzaga chiqarishga imkon beradi.

Texnologiya ta’limi jarayoniga raqamli texnologiyalar va zamonaviy usullarni joriy etish orqali darslarning innovatsion infratuzilmasini shakllantirish bugungi kunning eng birlamchi talabidir. Bunda

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

an’anaviy yondashuvlardan voz kechilib, texnologik va kreativ yechimlarga urg‘u beriladi. Fanning amaliy yo‘nalishi o‘quvchilar tomonidan mustaqil loyihalar ishlab chiqilishi orqali erishiladi.

An’anaviy o‘qitish usullari muayyan bilimlarni o‘zlashtirishda muhim ahamiyatga ega bo‘lsa-da, zamonaviy ta’lim talablariga muvofiq o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydigan, mustaqil izlanishga undaydigan va amaliy natijaga yo‘naltirilgan metodlardan foydalanish zarur. Shu nuqtayi nazardan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar texnologiya ta’limining mazmuni va sifatini takomillashtirishning muhim vositasi hisoblanadi.

1. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning mazmuni va mohiyati

Pedagogik texnologiya — oldindan belgilangan ta’lim maqsadlariga erishish uchun o‘quv jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, amalga oshirish va baholashga xizmat qiluvchi o‘zaro bog‘liq metodlar, vositalar hamda pedagogik faoliyat usullari tizimidir.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o‘quvchini ta’lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish, uning individual xususiyatlarini hisobga olish va o‘quv faoliyatini aniq natijaga yo‘naltirishga asoslanadi. Bunda o‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o‘quv faoliyatini tashkil etuvchi, yo‘naltiruvchi va qo‘llab-quvvatlovchi vazifasini ham bajaradi.

Texnologiya ta’limida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish quyidagi vazifalarni hal etishga yordam beradi:

- o‘quvchilarning fanga bo‘lgan qiziqishini oshirish;
- nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash;
- mustaqil va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;
- texnik muammolarni aniqlash va yechim topish ko‘nikmalarini shakllantirish;
- ijodiy yondashuv va konstruktorlik qobiliyatini rivojlantirish;
- guruhda ishlash va o‘z fikrini asoslab berish ko‘nikmalarini takomillashtirish;
- raqamli vositalardan maqsadli foydalanish malakasini shakllantirish.

Demak, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning asosiy mohiyati o‘quvchini tayyor ma’lumotlarni qabul qiluvchi shaxs sifatida emas, balki bilimlarni mustaqil egallaydigan, amaliy vazifalarni bajaradigan va yangi yechimlar ishlab chiqadigan faol ishtirokchi sifatida rivojlantirishdan iborat.

Interfaol metodlar o‘quvchilarning o‘zaro hamkorligi, fikr almashishi, muammolarni birgalikda hal qilishi va ta’lim jarayonida faol ishtirok etishini ta’minlaydi. Texnologiya darslarida “Aqliy hujum”, “Klaster”, “BBB”, “Baliq skeleti”, “Muammoli vaziyat” va kichik guruhlarda ishlash kabi metodlardan foydalanish mumkin. Masalan, “Aqliy hujum” metodida o‘quvchilarga “Maishiy buyumlarning foydalanish muddatini qanday uzaytirish mumkin?” degan savol beriladi. O‘quvchilar turli fikrlarni ilgari suradilar, takliflarni tahlil qiladilar va eng maqbul yechimlarni tanlaydilar. “Klaster” metodida esa muayyan mavzuga tegishli tushunchalar o‘zaro bog‘langan holda ifodalanadi. Masalan, “Gazlamaga ishlov berish” mavzusida gazlama turlari, asboblar, ishlov berish usullari, xavfsizlik qoidalari va tayyor mahsulot kabi tushunchalar guruhlanadi.

Ushbu metodlar o‘quvchilarning mavzuni chuqurroq tushunishi, bilimlarini tizimlashtirishi va o‘z fikrini erkin bayon etishiga yordam beradi.

Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishda ayrim muammolar ham uchrashi mumkin. Jumladan, texnik jihozlarning yetishmasligi, internet imkoniyatlarining cheklanganligi, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasi turlicha bo‘lishi va amaliy mashg‘ulotlar uchun vaqtning yetarli emasligi ta’lim jarayoniga ta’sir ko‘rsatadi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o‘qituvchilarning kasbiy malakasini muntazam oshirish, mavjud resurslardan oqilona foydalanish, sodda va qulay raqamli vositalarni tanlash hamda amaliy topshiriqlarni dars maqsadiga muvofiq rejalashtirish zarur. Eng muhimi, pedagogik texnologiyalarni

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

tanlashda yangilikning o‘zi emas, balki uning o‘quv maqsadiga muvofiqligi va o‘quvchi faoliyatiga beradigan amaliy foydasi asosiy mezon bo‘lishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, texnologiya ta’limida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta’lim jarayonini takomillashtirish, o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish va ularni mustaqil fikrlashga yo‘naltirishning muhim omillaridan biridir.

Interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosida o‘qitish, STEAM yondashuvi va raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning ta’lim jarayonidagi faolligini oshirish bilan birga, ularning ijodiy va texnik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday texnologiyalarning samaradorligi ularni dars maqsadi, o‘quvchilarning individual xususiyatlari va mavjud ta’lim sharoitlariga mos ravishda qo‘llashga bog‘liq. Shu sababli o‘qituvchi har bir pedagogik texnologiyani tanlashda uning didaktik imkoniyatlarini hisobga olishi va nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirishi lozim.

Texnologiya ta’limida zamonaviy pedagogik metodlardan va raqamli imkoniyatlardan foydalanish maktab bitiruvchilarining kelajakda to‘g‘ri va aniq kasb tanlashlarida, hamda milliy mehnat bozorida o‘z o‘rinlarini mustahkam topishlarida strategik ahamiyatga ega. Biz darslarda interaktiv yondashuvlarni tizimli ravishda qo‘llash orqali nafaqat amaliy amallarni va mehnat turlarini o‘rgatamiz, balki mustaqil fikrlaydigan, har qanday vaziyatda kreativ yechim topa oladigan, yangilik yaratishga moyil bo‘lgan intellektual salohiyatli barkamol avlod poydevorini shakllantiramiz. Zero, bugungi dars xonalarida yaratilgan kichik innovatsiyalar ertangi kunning yirik texnologik yutuqlariga asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son Farmoni. “O‘zbekiston Respublikasi xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”.
2. Беспалько В.П. **Слагаемые педагогической технологии.** — Москва: Педагогика, 1989.
3. Кларин М.В. **Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках.** — Москва, 1994.
4. Dewey J. **Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education.** — New York: Macmillan, 1930.
5. Vygotsky L.S. **Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes.** — Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.